

Dr. sc. Alena JURIĆ, redovita profesorica
Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru
alena.juric@pf.sum.ba

UDK 342.72/.73(497.6)
341.231.14(4:497.6)
Izvorni znanstveni članak
Rad stigao: 24. svibnja 2024.
Rad prihvaćen: 3. lipnja 2024.

GRAĐANSKOPRAVNI ASPEKT ZAŠTITE PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

Sažetak: U radu se određuje sadržaj i postojeće granice prava na slobodu izražavanja, kao aspekta prava na dubovnu slobodu, kroz analizu teorije, prakse te složenog normativnog okvira u Bosni i Hercegovini. U vezi s tim, iznose se ključna stajališta recentne prakse Europskog suda za ljudska prava, kao i prakse domaćih sudova. Predlažu se de lege ferenda izmjene postojećih propisa te se ukazuje na potrebu da se medijsku i informacijsku pismenost integrira u obrazovne curriculume (kroz pilot programe, edukaciju za nastavnike, didaktička sredstva i udžbenike za obrazovanje u oblasti medijske i informacijske pismenosti). Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine sa svojim pravnim standardom o svestranoj zaštiti prava koje sadrži i preuzete obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju ukazuju na to da su vrijednosti Europske unije svojevrsan kobezijski resurs za povezivanje rascjepkanog i neusklađenog bosanskohercegovačkog normativnog okvira zaštite prava na slobodu izražavanja jer predstavljaju, između ostalog, pretpostavke za punopravno članstvo Bosne i Hercegovine u Europskoj uniji.

Ključne riječi: pravo na slobodu izražavanja, medijske slobode, građanskopravna zaštita, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

1. Uvod

Pravo na slobodu izražavanja predstavlja jedan od temelja vladavine prava, ali budući da nije bezgranično može se ograničiti određenim uvjetima.¹ U teoriji se nailazi na mišljenje kako se suvremeni čovjek često svojevoljno odriče duhovne slobode, što implicira i pravo na slobodu izražavanja, individualnosti i posebnosti u korist jednakosti svih i tzv. načela vladavine većine.² U tom kontekstu se spominje zanimljiva konstatacija da žljudi vole više jednakost u ropstvu nego nejednakost u slobodi.³ „Sloboda znači odgovornost, a to je razlog zašto većina ljudi pred njom strahuje.“⁴ Početna ideja jednakosti koja je pripremila ljudima put ka slobodi, u svom krajnjem izričaju, može npr. dovesti do krajnje neslobode.⁵ Prenaglašeno postavljanje jednakosti ispred slobode, može na kraju dovesti do svojevrsnog ropstva, u modernom smislu riječi, gdje kvantitet brojčano nadjačava kvalitet. Tako, nekompetentna većina može nadglasati kompetentniju manjinu i nametnuti joj svoje odluke, djelovanje i zahtjeve.⁶ Postavlja se onda pitanje izumire li

¹ GHANTOUS, M., *Ordre Public Protection as Legitimate Aim for Freedom of Expression Restriction in the International Legal Order*, 31. *Rev. Quebecoise de Droit International*, Vol. 31, Issue 1 (2018), p. 243.

² KOŠTUNICA, V., *Ugrožena sloboda*, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Beograd, str. 25.

³ Cit. prema TOKVIL, A., *O demokratiji u Americi*, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci – Novi Sad, 2002. str. 255.

⁴ SHAW, G. B., *Citati o slobodi*, <https://www.centarkulture.com/citati-o-slobodi/>, 3.3.2024.

⁵ TOKVIL, A., *op. cit.*, str. 644.-645.

⁶ *Filozofija duhovne slobode*, <https://www.filozof.rs/clanci/filozofija-duhovne-slobode?pi-smo=latinica>, 10.3.2024.